

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

**ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Н. В. ПРОЖЕНКО, Ю. О. ХРОМОВА

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ**

Монографія

Одеса – 2016 – Odessa

УДК 342.8
П 33
ББК 67.9(4Укр)300.536

Рецензенти:

Лопушинський І. П. – завідувач кафедри державного управління, педагогіки та психології Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України.

Миколайчук М. М. – професор кафедри економічної та фінансової політики ОРІДУ НАДУ при Президентові України, доктор наук з державного управління, професор.

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України.

Протокол № 4 від 23 грудня 2015 року

Піроженко Н. В.

П 33 Організаційно-правовий механізм державного управління регулювання виборчого процесу в Україні : монографія / Н. В. Піроженко, Ю. О. Хромова. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. – 176 с.
ISBN 978-966-394-076-2

Монографія підготовлена колективом дослідників і присвячена обґрунтуванню підходів до вирішення актуального завдання теорії та практики державного управління – розробці теоретичних засад щодо сутності організаційно-правового механізму державного регулювання виборчого процесу як засобу забезпечення організації та проведення демократичних виборів, а також визначенні шляхів його вдосконалення. В монографії систематизовано нормативно-правове підґрунтя фінансового та матеріально-технічного забезпечення виборчого процесу відповідно до вітчизняних та міжнародних виборчих стандартів.

Для слухачів, викладачів, а також для управлінців та представників громадських об'єднань, які цікавляться даними питаннями.

ББК 67.9(4Укр)300.536

За повного або часткового відтворення матеріалів даної публікації посилання на видання обов'язкове.

ISBN 978-966-394-076-2

© ОРІДУ НАДУ
при Президентові України, 2016.
© Піроженко Н. В., Хромова Ю. О., 2016.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ	
1.1 Дослідження виборчого процесу у вітчизняній і зарубіжній літературі	7
1.2 Концептуальні підходи до побудови організаційно-правового механізму державного регулювання виборчого процесу в Україні	23
1.3 Правовий дискурс державного регулювання виборчого процесу: вітчизняний і міжнародний досвід	37
РОЗДІЛ 2	
СКЛАДОВІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ	
2.1 Підвищення рівня правової культури суб'єктів виборчого процесу як організаційна складова механізму	51
2.2 Державний реєстр виборців як інформаційна складова механізму	70
2.3 Фінансове та матеріально-технічне забезпечення організаційно-правового механізму державного регулювання виборчого процесу	91
РОЗДІЛ 3	
НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ	
3.1 Моніторинг виборчого процесу на державному рівні як важливий елемент забезпечення ефективності організаційно-правового механізму державного регулювання виборчого процесу	115
3.2 Обґрунтування організаційно-правових заходів щодо вдосконалення організаційно-правового механізму державного регулювання виборчого процесу	128
ВИСНОВКИ	142
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	145
ДОДАТКИ	170

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

АІТС “Державний реєстр виборців”	–	Автоматизована інформаційно-телекомунікаційна система “Державний реєстр виборців”
ДВК	–	Дільнична виборча комісія (дільничні виборчі комісії)
ОБСЄ	–	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
БДПЛ	–	Бюро по демократичних інститутах і правах людини
ЗМІ	–	Засоби масової інформації
ВК	–	Виборчий кодекс
КВУ	–	Комітет виборців України
МВС	–	Міністерство внутрішніх справ
ОВК	–	Окружна виборча комісія (окружні виборчі комісії)
СНД	–	Співдружність Незалежних Держав
ТВК	–	Територіальна виборча комісія (територіальні виборчі комісії)
ЦВК	–	Центральна виборча комісія

ВСТУП

Одним із головних чинників, що сприяють розбудові України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, є організація та здійснення державної влади за принципом народного суверенітету, реалізація якого здійснюється через вибори. Тому вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування становлять основу побудови демократичної держави. Оскільки виборчий процес є інструментом формування легітимних представницьких органів державної влади та органів місцевого самоврядування, виникає необхідність вирішення численних питань, пов'язаних із становленням ефективної системи державного регулювання в цій сфері.

Як свідчить вітчизняна та зарубіжна практика, демократичні вибори є формою прямої влади народу в демократичній державі, тому особливе значення має покращення національного виборчого законодавства та приведення його у повну відповідність до міжнародних норм і стандартів. Основний акцент у міжнародних документах зосереджується на підвищенні прозорості та неупередженості виборчого процесу, що може бути забезпечено шляхом внесення змін та уточнень до відповідних правових актів, спрямованих на розвиток демократичних принципів організації виборчого процесу.

На часі важливість цього напрямку дослідження підвищується через нестабільність суспільно-політичної ситуації в країні, порушення виборчого законодавства, що засвідчили результати останніх виборів (президентських, парламентських, місцевих). Передусім це обумовлено недоліками правового змісту, відсутністю чітких інструкцій і процедур, низькою правовою культурою суб'єктів виборчого процесу.

У державотворчому процесі дієвий організаційно-правовий механізм державного регулювання виборчого процесу є засобом забезпечення реалізації прав громадян на участь в управлінні державою. Таким чином, відсутність фальсифікацій на виборах, надання кожній особі можливості проголосувати та забезпечення свободи і таємності голосування гарантує проведення демократичних виборів.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні шляхів удосконалення організаційно-правового механізму державного регулювання виборчого процесу в Україні на основі аналізу його теоретичних засад, специфіки державного регулювання та практичної реалізації.

Об'єктом дослідження є державне регулювання виборчого процесу в Україні.

Предмет дослідження – організаційно-правовий механізм державного регулювання виборчого процесу в Україні.

В основу дослідження покладено наукові здобутки вітчизняних та зарубіжних учених, які досліджували питання теорії та методології державного управління: Г. Атаманчука [6, 7], В. Авер'янова [1, 38], В. Бакуменка [10, 36], М. Іжі [48], В. Князева [36], В. Мартиненка [80], Н. Мельтюхової [85], П. Надолішнього [39, 90–92], Н. Нижник [95–96], В. Погорілка [106–107], Л. Приходченко [110–112], Ю. Тихомирова [202], Ю. Шемшученка [219] та ін. При дослідженні проблематики виборчого процесу важливе значення мали напрацювання фахівців, які займалися правовими питаннями, розробкою стандартів, принципів і стадій виборчого процесу, функціонуванням виборчих комісій: П. Андрушко [4], М. Афанасьєва [8–9], О. Богашов [13], А. Вешняков [82], Ю. Ключковський [53–54], Р. Князевич [55], О. Ковальчук [56], Д. Ковриженко [57], М. Наход [93], О. Радченко [48, 162], Б. Райковський [163], Г. Райт [164], С. Серьогіна [185], М. Ставнійчук [106], Т. Стешенко [194–195], І. Фетєску [208], О. Чернецька [211], В. Шаповал [215] та ін. Проте комплексне дослідження теоретико-практичних засад застосування та вдосконалення організаційно-правового механізму державного регулювання виборчого процесу в Україні не проводилося.

Таким чином, набуває особливої актуальності науково-теоретичне обґрунтування сутності організаційно-правового механізму державного регулювання виборчого процесу в Україні, що є одним із ключових напрямів у процесі організації та порядку проведення в Україні чесних і демократичних виборів до представницьких органів державної влади та органів місцевого самоврядування згідно з нормами Конституції України та виборчим законодавством.

Наукове видання

Піроженко Наталія Вікторівна
кандидат наук з державного управління, доцент

Хромова Юлія Олександрівна

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ**

Монографія

Підписано до друку 03.03.2016.
Формат 60x84/16. Папір друкарський.
Гарнітура «Times». Друк цифровий. Обл.-вид.арк. 10,1.
Тираж 300 прим. Зам. № 01/03.

Видавництво
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України
Свідоцтво ДК № 1434
від 17 липня 2003 р.
65009 м. Одеса, вул. Генуезька, 22
тел. (048) 705-97-48, 705-97-49
www.oridu.odessa.ua